

Izbaja vsak četrtek,
Velja s poštnino vred in
v Mariboru s pošiljanjem
na dom
na celo leto . 3 fl.
" pol leta . 1 fl. 50 k.
" 1/4 . — fl. 80 k.
Brez pošiljanja na dom
za celo leto . 2 fl. 50 k.
" pol leta . 1 fl. 30 k.
" 1/4 . — fl. 70 k.
Posamezni listi se dobijo
pri knjigarju Novaku na
velikem trgu za 5 k.

SLOVENSKI

GOSPODAR.

Podučiven list za slovensko ljudstvo.

„Poduk v gospodarstvu bogati deželo.“

Naročnino sprejema vred
ništvo v Mariboru.

Rokopisi se ne vračajo,
neplačani listi ne
prijemajo.

Oznani se prijemajo in
plača se za navadno vrstico
če se oznanilo natisne en-
krat, 10 kr., če dvakrat,
15 kr., če trikrat 20 kr.,
in vsakokrat za kolek 30 k.

Štv. 18.

V Mariboru, 5. maja 1870.

Tečaj IV.

Okrajnim komisijam za novo cenitev zemljiškega davka.

„Slovenski Gospodar“, katerega glavna in najlepša na-
loga je, da skrbi sploh za boljše stanje predragega našega
naroda, posebno pa za naše kmetovalce, hoče še enkrat go-
voriti o novi zemljiški postavi, po kateri se bode predručal
zemljiški (gruntni) davek, in podučiti še dalje o tej za vsa-
kega kmetovalca prevažni postavi.

Čas je že pred durmi, da se bode začela nova ceni-
tev zemljišč in se bode napravil kataster, na podlagi kte-
rega se bode vpeljala nova zemljiška dača.

Ta važna stvar je položena v roke okrajnih komisij in
pa deželne komisije.

Najbolj pa je v rokah dobro ali slabo za vsak
okraj in celo deželo zaradi bolj ali manj pravič-
nega davka okrajnim komisijam, tim so zato še te
kratke vrstice namenjene, tim še hočemo enkrat naveti
neke poglobitve točke nove zemljiške davkarske postave.

Razdelek I. odločuje, da je zemljiškemu davku podvr-
ženo vsako zemljišče, ki je za kmetijsko obdelovanje pri-
pravno. To si je treba prav dobro zapomniti, da je že zem-
ljišče davku podvrženo, če se tudi ne obdeluje, če se le
za obdelovanje da porabiti (benutzbar) in če se tako zem-
ljišče za kaj drugega takega rabi, kar ga ne oprostuje zem-
ljiškega davka.

Cenilna komisija bo razsodila, v katero vrsto se ima
postaviti kako zemljišče, če ga tudi posestnik iz kateregakoli
vzroka za kaj drugega rabi. Tako n. pr. se bode za zem-
ljišče, katero bo komisija za senokošo (travnik) priprav-
nega spoznala, senokošni davek plačeval, čeravno posestnik
tega zemljišča ne rabi za senokošo, temoč morebiti samo za
pašnik, ker od pašnika se tudi mora plačevati davek. Le
takrat, ko bi gospodar te zemljišče rabil za kaj takega, kar
je po §. 2 davka prosto, kakor postavimo, za kako javno,
sploh rabljivo pot, stezo, pokopališče itd., le takrat je tako
zemljišče davka prosto in se ne sme v vrsto senokoš
rajtati.

Po razdelku 2. je nerodovito zemljišče davka prosto.
Da pa komisija more po tem paragrafu kako zemljišče za
nerodovito priznati, mora taka zemlja že v svojem prvotnem
stanu za nič biti. Če je le samo zato nerodovita, ker je
zanemarjena ali popolnoma zapuščena, takrat gospodar ni
prost zemljiškega davka. V novi postavi za preuredbo
zemljiškega davka je najbolj važno to, kar razdelek 4. od-
ločuje, namreč, da državni zbor odločuje iznesek zemljiškega
davka, ki mora po tem priti v državno-blagajnico (kaso) in
da se potem določi, koliko tega davka se ima po razmeri
prizvedenega čistega dohodka razdeliti na vsako deželo, v
deželi na vsak okraj, v okraju na vsako občino in v občini
na vsako posamezno zemljišče.

Kako se bode ta davek razdelil, hočemo našim bralcem
še nekoliko bolj po domače razložiti in sicer v izgledu po
majhnih številkah.

Zemljišče kmeta Kolara v Hrastju, katero meri 1 oral
(plug), postavi komisija v vrsto s 5 gld. čistega dohodka,
drugo njegovo slabejše zemljišče ravno tako veliko pa ceni
na 3 gld. čistega dohodka. Ravno tako so tudi zemljišča
drugih kmetov v tej soseski po 3, 5, 8 ali morebiti tudi po
12 gld. in še više v čistem dohodku cenjena, — skupaj bi

tedaj, na primer čisti dohodek vseh zemljišč te občine zne-
sel 500 gold.

Tako se ceni čisti dohodek zemljišč vseh drugih občin
enega okraja, in čisti dohodek vseh okrajev ene dežele, in
čisti dohodek vseh dežel v cesarstvu, in tako se dobi čisti
dohodek zemljiškega davka cele države.

Če zdaj državni zbor odloči, koliko se ima pobrati
zemljiškega davka, se lahko izve koliko od tega skupnega
davka se bode odmerilo na vsako deželo, na vsak okraj, na
vsako občino na vsako zemljišče.

Reklo se bode potem: Toliko in koliko goldinarjev iz-
naša čisti dohodek celega cesarstva, koliko goldinarjev zem-
ljiškega davka je plačati, — tedaj pride na vsak goldinar
čistega dohodka toliko in toliko krajevarjev davka.

Recimo na primer, skupni čisti dohodek vseh zemljišč
cesarstva iznaša 100 milijonov gold., in če državni zbor od-
loči, da je za državne stroške potrebno, da se pobere 36
milijonov gold. zemljiškega davka, tedaj ima vsaka dežela,
vsak okraj, vsaka soseska, vsak gospodar od vsakega gol-
dinarja čistega dohodka, po katerem so njegova zemljišča
vpenjena, 36 kr. zemljiškega davek plačati, po tem takem gori
imenovana soseska v Hrastju 180 gold., in kmet Kolar od
oralni svojega zemljišča, katerega čisti dohodek je bil cenjen
na 5 gold., plača 1 gold. 8 kr. Ker se bode po tej novi
postavi čisti dohodek samo vsakih 15 let le samo enkrat
cenil (§. 41) tedaj ostane iznesek čistega dohodka stalen
skoz 15 let. Iz tega se razvidi važnost cinitve čistega do-
hodka, in zato še hočemo o tej nekaj več povedati.

(Dalje.)

U k a z

zastran pošiljanja-denarja in drugih stvari
kake vrednosti po pošti.

Ta ukaz je veljaven od 1. maja 1870, njegove najvaž-
nejše točke so te-le:

1. Pisma, v katerih se pošilja denar do 100 gold., se
prijemljejo na pošti samo za pečatena in se mora na nje
zapisati „po napovedu“ (Nach Angabe).

Kdor noče na ta način denar pošiljati, ga lahko pošlje
do 100 gold. po poštah „nakaznicah“ (Postanweisungen),
ktere se dobivajo po vseh poštah uradih avstrijsko-ogerske
države.

2. Zavitek pisma denarnega mora biti četverošpi-
cast in vsi četirje špici morajo v sredini pisma skupaj priti.
Poštna pečat se ne pritiskava več na taka pisma.

3. Odprta pisma se na poštah prijemljejo samo: a) s
četverošpicnimi zavitki, b) če se v njih više od 100 gold.
banknih ali državnih not (bankovcev) nahaja; c) če pismo
ne teži (vaga) više 15 lotov.

Taka pisma se vendar morajo vsikdar naprej plačati
— frankirati — in plača za nje je mnogo viša.

4. Če denarno pismo više teži kakor 15 lotov, se mora
popolnoma zapečateni dati na pošto.

5. Denarna pisma, ktera više od 15 lotov težijo, se
tudi lahko pošiljajo s zaklopnim zavitkom, morajo se vendar
vsikdar s špago zvezati in po podobi zaklopa tako zapečatiti,
kakor je prepisano, posebno pa se morajo špagini konci do-
bro zapečatiti.

6. Vsakemu denarnemu pismu, ki teži više od 15 lotov, se mora pridati „vožno pismo“ (Frachtbrief), katero mora imeti kolek od 5 kr. Na vsakem vožnem pismu mora biti ona pečat, s katero je zapečaten zavitek pisma. To velja tudi o vseh pismih, ktera se pridevajo takim stvarim, ki se pošiljajo po vožni pošti.

Zavitek mora biti ali iz močnega papira ali platna ali kužna, in denar in denarna pisma se morajo večkrat dobro zamotati.

Pred vsem drugim priporočamo pošiljanje denarja po poštnih nakaznicah do 100 gold. Za poštne nakaznice se ne plačuje samo najmanje poštne, temuč tudi onemu ki denar dobi, ni treba plačati za avizo in zvun tega gre taki denar tudi po železnicah z nekimi vlaki, s katerimi vožna pisma ne grejo, postavimo, na južni železnici z brzo in zloženim vlakom.

Pošiljanje naročnine za časnike

do 10 gold. pa pride celo dober kup, ker se ne plača več kakor samo 5 kr. Če pa se pošlje naročnina v pismu, mora, ki pošilja, že plačati 18 kr., in ki denar prejme, tudi 3 kr., tedaj skupej 21 kr.; razlike je tedaj tukaj za 17 kr.

Gospodarske stvari.

Gospodarska dela mesca maja.

V hiši in dvoru. Skednji in žitnice se morajo dobro zesnažiti in prevetriti, zrnje premetati, sirovo maslo (buter) se mora marljivo delati in iz njega maslo.

V kleti. Opazovati se mora vino, ker začne drugokrat vreti. Kletna okna se morajo zadelati in s trato obložiti.

V hlevu. Hlevi se morajo marljivo snažiti, gnoj vsak dan izmetati (zarad zelene klaje), konji in goveda se morajo večkrat skopati in ovice ostrici. — Konec tega mesca vrženi prasci se pušajo na pleme; svinje se po veliki vročini ne smejo ven goniti in se morajo večkrat kopati, kar jim zlo koristi. Mladi petelini se morajo skopiti in gosem večje perje izpipati.

V vrtu za zelenje. Zeljine sadike se morajo presaditi, k fajzolom se postavlja kolje, poletna indivija se veže in kodrasto zelje se seje. Konec tega mesca se šparga ne sme več rezati, vse se na vrtu mora marljivo okopati in pleti in gosence in drugi mrčesi pobirati.

V sadovnjakih. V drevesni sadišnici se morajo odstraniti obveze na požlahtnjenih drevescih in postranske vejice pri mladih drevescih odtrgati. Drevesa se še lahko cepijo in okulirajo in sicer vsikdar na izhodnih in večernih straneh dreves; prestavljena drevesa se morajo marljivo zalivati; živi plati obrezati.

V vinogradih. Dokler trs cvete, se ga ne smeš dotikati, ko pa je cvel se začne vezanje in druga kop; tudi vlačenci še se ta mesec lahko vsadijo.

V hmeljnikih. Hmelj se mora k drogom napeljevati, okopati če se kaže veliko dračja.

Na polju in senokošah. Kesni lan in vodena repa se naj seje, zeljine sadike, če so ktere izostale se morajo spet posaditi, sladko korenje in krompir se mora okopati in prahe tretjokrat preorati. Seno se pokosi in na senokoše taki voda napelja.

Pri ribnikih. Karpi in lini mečejo ikre. Iz žlemlatih ribnikov se naj odstranijo žleme.

Pri uljaku. Rojenje se mora marljivo opazovati in roji loviti. Ta mesec bče posebno mnogo strdi nanosijo, zato je mnogokrat potreba, da se panji podložijo.

V logu. Drevesnice se morajo dobro varovati, brestovo seme nabirati, če je kaj posekanega drevja zaostalo, se mora odstraniti, paziti na šumni požar.

Lov. Ptice roparice in mlade divje race strelaj in zanjke nastavi.

Umni sadjorejec.

Žlahni cepiči.

Žlahni, dobri cepiči so duša prihodnjega drevesa. — Zato se morajo vselej od zdravega, rodovitnega in žlahnega drevesa jemati. Cepiči se imenujejo leta stare mladike z vrhov sadnega drevesa. Na mladikah pa so trojni popki

peškenega sadja; cvetni, lesni in listni. Cvetni so debeli in okrogli in se najdejo bolj na postranskih vejah, leseni so tudi precej debeli, pa bolj podolgovati; poleg tih so pa majhni popki, in ti so listni. Cvetni cvetijo, leseni mladike poženejo, listni pa perje ali listje storijo. Samo lesni popki so za cepljenje, ki so v sredi vršnih mladik nastavljeni in najlepši.

Jemati se morajo iz žlahnih in rodovitnih dreves od tistih vej, ki kviško in na solučni strani drevesa rastejo, ne pa iz postranskih vej, ki so bolj k tlam nagnjene, in torej bolj doli, kakor pa kviško silijo, ker s takimi cepiči požlahnjeno drevo bo le proti tlam, ne pa kviško rastlo. Iz senčne strani drevesa vzeti cepiči ne veljajo, ker so slabeji in po vetrovih bolj odrgnjeni; s takimi cepiči pocepljene drevesa bi bolj naravnost k višku silila, ne pa narazen rastla. Cepiči morajo biti zdravega luba, ki imajo čvrste, okljene lesne, na lanskem lesu pa cvetne popke, pa lep stržen, ki ni ne črn ne rujav. Žlahni cepiči se morajo vsikdar jemati od zdravih dreves, ki nimajo nobene bolezni ali oskrumbe.

Cepiči se nabirajo od svečnice do sv. Gregorja, ali dokler muzga v drevo ne prihaja, nikdar pa ne pozneje, kadar je drevo že muzevno in brst poganja. Tudi pozno v jeseni se smejo narezati, ko je že mraz sok ali muzgo v drevesu strdil. Po zimi se cepiči ne smejo z golo roke prijemati, ki je gorka, ampak z ruto ali rokavico, kedar so nabirajo in je tudi mraz. Tudi jih ne gre brž na toplo prnesti, ampak se poprej pol ure v mrzlo vodo denejo, da zmrlino iz njih potegne, in potem se hranijo. Ako so cepičeve mladike dolge, se odrežejo pri starem lesu; če so pa kratke, naj se za en palec starega lesa z njimi vred odreže.

Cepiči se tako hranijo: V kaki gredi na senčni strani, ko so v šopke rahlo povezani in po sorti zaznamujeni, se vtaknejo z debelimi konci en palec globoko v mokro prst in pokrijejo, da dež in sneg na nje ne gre. Če zmrlino, jih je treba prej, ko se z njimi cepi, v vodo djati, da zmrlino zgubijo. Tudi je prav dobro, če se posoda s prstjo napolni, in cepiči vanjo potaknejo in v kak bladen kraj postavi in tako hranijo v jami ali zaduhljivi kleti, in kder je zelje, krompir itd. niso dobri. Spomladi, ko topleje pričinja prihajati, se denejo na mrzleji kraj, da ne odganjajo, ker pottle niso pripravi za cepljenje. Tako se dajo več mesecev obdržati za rabo, in se cepiti zna od vsih svetnikov skozi celo zimo, dokler drevje ne zeleni; koščeno drevje o pustu, jabelka in bruške pa pozneje.

Če bi pa shranjeni cepiči zlo zveneli, naj se v vodo postavijo, kakor so prej v prst vtaknjeni bili, ali pa jih je v krompir ali jabelko povtakniti, da se spet oživijo. Kolikor cepa je bilo v zemlji, v vodi ali krompirju, se pri cepljenju odreže in zavrže. Z nekoliko zvenelimi cepiči se bolj muzevni, in z muzevnimi cepiči se bolj medli divjaki cepijo. Cep ne sme več ko 3 popke, k večemu pri debelejših divjakih, 4 imeti, zakaj divjak ne more cele mladike rediti in rane celiti; v sredi mladike so najboljši cepiči, in debelejši pridejo na debeleje, drobnejši pa na drobnejše divjake.

Pri breskvah in marelicah se vsaka mladika za cepiče lahko vzame, ker na tih ni razločiti popkov lesnih od cvetnih.

Za cepljenje s popkom se poprek iz žlahne mladike na solučni strani drevesa vzame, tudi iz njegovega vrha, ko je drevo popolnoma muzevno, poprek pa mora imeti dozoreli in trden les, ki ga je najboljšo zjutraj ali na večer, ali pa za prejšnjim toplim dežjem vrezati, in se mu brž list do receljna prereže, da ne izhlapi in se hitro ne posuši.

O pošiljatvi cepičev.

Kadar se cepiči kamor pošljejo, jih je treba z debelejšimi konci v krastovce ali murke, jabelka, repo, ali krompir vteknoti, ali pa se rane z drevesnim voskom zamažejo in v vlažni mah zavijejo in povežejo. Pravijo, da se cepiči v medu najdalje za rabo obdržijo, ko bi jih kamo poslali. Ako bi odposlani cepiči suhi na svoj kraj prišli, se naj hitro v zemljo vtaknejo, da se oživijo; potem se z njimi muzevni divjaki cepijo in se raje primejo, ko na novo vrezani cepiči.

Popki pa se v oplaknjeno steklenico ali flaško spravijo, ko so se jim listi do receljnov odrezali, steklenica se dobro zadela, v zaboj dene in tako popki daleč lahko pošljejo.